

تونډوتيزی دژي ژنان دياردهيه کی جيهانيسی و میژووییه

داهاتی سالیکی تهواوی خیزانه که دهییت و له بهر شو هه ژارییه زوری شو ولاتانه ی گرتووه ته وه هندی جار باوانی کچان په نا دهنه بهر له ناویردنی کچه که یان پیش شوو کړدنیان، ناماره په سمیه کان شهوه نیشان دهنن قوربانیا نیی شه جوړ توندوتیژییه سالانه دهیان هزاره، بقی نمونه له سالی ۱۹۹۶ له هیندستان ۶۸۲۲ ثا فرته بهم هوییه کوژراون، ژورجار ثا فرته تان ده سوتیډرین و تومته سوتاندنه که دهخنه شه سوتی خوی بهوی که خوی سوتاندووه .

تونډوتيزی ناومال و خیزان:

تونډوتيزی ناومال و خیزان بریتیه له زوره ملی کاریه هسته یی و جنسی له ناومال کاند، ثا فرته تان له هه موو شوینیکی جیهان دوچار ی شه جوړه توندوتیژییه له دژي ثا فرته تان دهنه وه، هیچ کومه لگه و میلیه تیک به دورنن له م جوړه توندوتیژییه، شه مش ژورجار به دهستی هوسرو کهسانی زور نزیکی ژنان دهییت، تانیستاش ناتوانریت ثا ماریکی ورد له م باره یوه پیشکش بکریت، چونکه وهک ریخراوی تندرستی جیهانی له سالی ۲۰۰۵ بلاوی کړدو ته وه که ۹۵٪-۵۰٪ ی شهوانه ی دوچار ی توندوتیژیی له دژي ثا فرته تان دهنه وه له مال و خیزانه کاند هیچ په یوه ندییه که به ریخراوه ناحکومی و دزگا به برپرسه کان ناکن، سهراهی شهوه شه شه چنن ناماره هندی له راستیه کان دهنه دهخن، بقی نمونه له ولاته په کگرتووه کانی شه مریکا ۲۲٪ ههروه ها له بریتانیا ۲۰٪ و له یابانیش ۲۰٪ ثا فرته تان دوچار ی توندوتیژی دهنه وه .

سهراوه کان:

Centers for Disease Control and- Prevention, 2003, Costs of Intimate Partner Violence against Women in the United States, Atlanta Krug et al. 2002. World Report on- Violence and Health. Geneva: WHO. 93 Vlachova, Biason (editors).- Women in an Insecure World. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. 2005

سیکی و له شفریو شیبیکردن . بقی نمونه له پواندا نزیکی نیو ملیون ثا فرته دوچار ی ده ستریز ی سیکی بوونه ته وه له سالی ۱۹۹۴ دا، ههروه ها له بوسنه و هر سک ۶۰۰۰۰ ثا فرته هه مان چاره نووسیان هه بوو به دهستی سهریازه شه په که ره کانه وه، کاتیک نوینه ری ته وه په کگرتووه کان سهردانی هه ری می دارفوری له خواروی سودان کرد، گوپیستی زوری که له قسه ی قوربانیه کانی شه و پوداوه ترسناکانه بوو، ثا فرته تان خویان باسی درنده یی و هه لوسو که وتی میلیشیا کانی حکومه تیان ده کرد .

توشبون به فایر سنی نایدن:

بلاوی بوونه وی فایر سنی نایدن په یوه ندییه کی تهواوی به نه بوونی کهش و ههوا ی ساغ ودرستی په یوه ندی جنسییه وه هه یه، ژورجار به هوی توندوتیژی سیکیسه وه کچان و ژنان توشی خوین به ربوون دهن، شه مش هواریکه بقی توشبون به و فایر سنی، ههروه ها له کاتی توشبوندا ژنان ناتوانن راستی نه خو شیه که یان لای که س باس بکن له ترسی توندوتیژییه کی تر وهک درکردن له مال و لیدان، که له وانه یه ژورجاریش به هوییه ژیان له دهستی بدن .

بازرگانیکردن به ثا فرته تان و کچانه وه:

بریتیه له به کاره تانی خه لک بقی کار ی قورسو نه شیاو له ژیرناوی کومپانیا و که رتی تاییه تدا، زوری ی شه قوربانیا نه له ثا فرته تان و له ژیر فشاردا دوچار ی کار ی قورس و کزیلایه تی دهنه وه، ژورجاریش کار ی له شفریو شه زوره ملی پیان شه نجام دهریت، به پی چنن ناماریکی تاییه ت، سالانه ۲،۵ تا ۴ ملیون کهس بازرگانان پیوه دهریت، که زوری یان له ره که ری مینن، چونکه ثا شکرایه که پزیی هه ژاری له نیو ثا فرته تاندا زورتره .

کوشتی ژنان به هوی مارییه وه:

جوړه توند وتیژییه کی سهیرو سه مراهی تر له جیهاندا هه یه، به تاییه تی له ولاتانی باشوری ثاسیاداو به تاییه تیر له هیندستان و دورویه ری، شه ویش له ناویردنی ثا فرته ته به هوی شهوه که مال باوان توانای داینگردنی ماریه که یان شه، (وهک ثا شکرایه له ولاتانه دهییت مال باوان ماریی بقی که کانیان بدن، واته هه موو شه کی پیکسنتی ناومال له سر مال باوکی کچه یه، ژورجار خرجی شه مارییه به قه د

دژي ثا فرته تان به دهیان ملیار ډولار دهخه ملیتیرت، بقی نمونه تویینه وه په که سالی ۲۰۰۳ شه نجامدراوه شه دهخا ته وو که دهرته نجامی توندوتیژی سیکی سالانه له شه مریکا ۵،۸ ملیار ډولار، له وه ۴ ملیاری بقی سه ری رشتی تندرستی شه که سیانه دیاریده کریت .

بئگومان له جیهاندا چننن جوړی توندوتیژی به رامبه به ثا فرته تان شه نجام دهریت، ثا فرته تان ژورجار به هوی ناوشیاری خویانه وه یان به هوی ناسکی ولاوی جسته یانه وه دوچار ی زوری توندوتیژی دهنه وه، شه مش به بی جیاوازی له نیوان دهوله ته پیشکشه وتوو و هه ژاره کاند، ده توانین شهوه به شهوه یه کی ره سنی ناسراوه به کورتی پلینیان بکن له م چنن جوړی خوا ره وه دا:

تونډوتيزی له دژي ثا فرته تان له کاتی جهنگدا:

وهک دهرکه وتوو له شه ره سهریازیه کانی شه دوییه سده ی بیسته مدا ۷۰٪ قوربانیه کانی له هاولاتیان بوون و زوری یان له ثا فرته تان مندالان بوون، جسته ی ثا فرته بژه هواریکی پروپاگنده ی جهنگ، جسته ی ثا فرته تان وهک بارمته یه که هه ره شه یه که بقی به رامبه، مامه له ی که لدا دهریت، وهک ده ستریز ی

ههتاو محمد صالح

شه نجومه نی گشتی نه ته وه په کگرتووه کان له سالی ۱۹۹۹ دا زوری ۲۵ تشرینی دووه می به ره سنی به زوری جیهانی بقی نه هیشتنی هه موو جوړه توندوتیژییه که له دژي ثا فرته تان دانا، دوا به دوا ی شهوه نه ته وه په کگرتووه کان هه موو دهوله ت و ریخراوه ناحکومی و نیوده وله تیه کانی بانگه تیش کرد بقی پیشکش کردنی هه موو جوړه چالاکیه که بقی زیاد کردنی هوشیاری له نیو ثا فرته تاندا .

به ره دیاری کردنی شه م زوره، ریخراوه کانی ثا فرته تان له سالی ۱۹۸۱ له هه مان زوردا سالانه ثا هه نگیان وهک پزوریکی جیهانی له دژي توندوتیژی ده کتیرا، بئگومان شه م میژووه شه ده که پزیه وه بقی سالی ۱۹۶۱ کاتیک سه زوری دومیو ک بریاری تیر کردنی ۳ خوشکی زور چالکی له بواری سیاسی دا .

تونډوتيزی له دژي ثا فرته تان له هه موو پارچه یه کی شه جیهانه و له که لچری هه موو میلیه تاندا دهستی و په نجه ی توند و زبری دیاره و زهره و زیانه کانی له ژیان ثا فرته تان به تاییه تی و کومه لگه به گشتیدا هه یه، له وانه یه له هندی کومه لگه دا به شهوه ی یاسا (هه موو جوړه توندوتیژییه که له دژي ثا فرته تان قه دهغه بکن، به لام له راستیدا نه نانت له ولاتانه شدا به شهوه یه کی شاراوه و زور به ری ریانه شه نجام دهریت).

شه مینداری گشتی نه ته وه په کگرتووه کان له ۸ نازاری ۲۰۰۷ له و ته په کیدا نامازی به وه داوه که: له نیو ۳ ثا فرته له جیهاندا لانی که م یه کی دوچار ی توندوتیژی دهنه وه، شه یی به شهوه ی لیدان یان ده ستریز ی سیکی یان هه رجوریکی تر له شهوه کانی توندوتیژی بیت، ژورجار له لاین که سوکاری نزیکی خوییه شه نجام دهریت .

ثا ره کان وینه یه کی ترسناکی دهرته نجامه کانی توندوتیژی له دژي ثا فرته تان دهخه نروو، له تویینه وه یه کدا که سالی ۱۹۹۴ شه نجامدرا، شهوه دهخا ته وو که ترسناکی توندوتیژی له دژي ثا فرته تان و دهرته نجامه که له پوی دهرونی و جسته ییه وه له ترسناکی نه خو شیه کانی شه ری نهجه مه لاریا بقی ثا فرته تان زیاتره . له رووی ثا بووریوه، دهرته نجامه کانی توندوتیژی له

کچانی خورمال له ژیر فشاردا واز له کار ی روژنامه نویسی دهینن

پاریزره موختار صالح کاریگری دهرکی له روژنامه نویسی به مینداری بئیتو ده لیت روژنامه نویسی کاراده بیت چاونه ترسو نازادیت گوئ به کاریگری دهرکی نه دات خوی خاوه نی خوی بیت .

شه پاریزره شهوه شه وت روژنامه نویسه نازاده کان زیاتر دیارن و تانویانه کاریگری دروستبکن له کومه لگه دا، ناکریت به هوی کیشیه که وه چ کومه لایه تی بیت یا هر کیشیه کی تر بکشیته وه خوی به نژاو بزانت به دلناییه وه دورویه کاریگری خرابی هه له سهرتاک به تاییه ت که .

هوشیار حبیب به ریسی لقی هه ورامانی (ریخراوی که شه پیدانی قوتابیان) پیویا به بونه ته فلته ریک و تانویا نه کاریگریه که دروست بکن له نیوان گنجاندا شه نیمه بوینه ته فلته ریک زوری ی کیشیه کان له مال وه دهستی پیده که نو تانویا نه ژینگه یه که دروست بکن که تاک هوسه نگیه که له نیوان مالو کومه لکه دا دروستبکات .

به ریسی لقی هه ورامان سه باره ت به دهستی تیوه ردانی حزب له هاتنه دهره وه که بچ ناویردنی کاروویک یاروژنامه یه که وتی تانیستا کیشیه بدروست نه کردین شه ریخراویکی مه دهنن شه ندامانان چ کورپیت یا که کیشیه له سه رلایه نی مادی نیه و شه مش وی کړدوه کاره کی زیاتر لاپیروزییبت . شه به ریسه شهوه شه وت خاوه نی روژنامه یه کن به ناوی هه ناسه و زیاتر له (۱۰) که کار ی تیداده کن که ماوه ی شه ساله دهره چیت .

وتی: شهوه خویندنه وه سه رقالبونم به کاری تره وه که میک دورویه تومته وه، هه رچنده ناو به ناو کارده که م، شه وکچه باسیلی له وه کرد: کومه لگه ریگره له هاتنه دهره وه کچان، شه کومه لگه یه کدا دهرین نه مان توانیوه شهوه ریبه ستانه بشکینن و بینه نیو کایه که وه بهوه دهرت ثا فرته نازده . بناری شهوه شه وت: حزب کاریگری کی زور تندی له سر هاتنه دهره وه کچان هه یه، شه ریبت و کچیک بچیت شوینیکی به حزه یه کی خوی نه خوات شهو ریگه پینادریت .

لهوه ی من ژنم . شه که گله یی له ریخراوه کانی ژنان کرد بهوه نیان تانویوه بینه هوارکی کچان . سه ریسه ت رفیق به ریسی بهی کومپوترو وهرشی یه کیه تی قوتابیان کورستان له ناوچه که بونیانده دواو وتی: شه جیاوازی ناکه ین، نه هانتی که ده که پته وه بچودی تاک، که تا چنن ده توانیت له گه ل کلتور خوی بگوجینیت . سه ریسه شهوه شه وت: شه ناوچه یی شه لایه نیکی سیاسی حکومی کړدوه، کاریگری دروست کړدوه شه مش کانی دهویت تا له حاله تیکی پرایدا لایه نه نیک هه لبریزیت . شهوه ریسه نه یشارده وه که کادری ریخراوه کان نه یان تانویوه پیگه خویان پاریزن، شه مش ده بیت هوی شهوه که ثا فرته له کاری راگایانن دورویه وپته وه کاریگری نه خلاقی شه ده بیت له سه رناینده ی ثا فرته .

مقداد دهره مری / خورمال

هه رچنده هه ورامان به م لبه ندی رو شنبیری دهناسریت، به تاییه ت شاروچکه ی خورمال، به لام ماوه یه که کچانی شه شاروچکه یه واز له کاری روژنامه نویسی دهینن! شه ویش به هوی به سوک سه ریگردن لایه ن دورویه ره وه، کچانیش شه حاله ته ده که ریینه وه بکه می ناستی رو شنبیری خه لکی ناوچه که، هوارکات هیچ دهسته یه که بویاراستنی شه روژنامه نویسه بونی نیه .

به پیی شهوزاناریانه ی دهستی په یامنیری روژنامه ی ناینده که وتوو، له دوومانگی رابردودا پیچ کچ وازیان له کاری راگایانن هیناوه حزبو کومه لگه به تاوانبار دهرانن، وپه خنه یی له ریخراوه کان دهرن که نه یان تانویا وه وهک پیویست شه وکیشانه چاره سه ریکن .

فریشته (ناویکی خوازاروه) ته من ۱۷ سال که له بهر نارازی دورویه ری له کاره کی نه یویست ناوی بلاویکه پنه وه به ناینده ی راگایانن: نزیکی سالیکی دهییت کاری روژنامه نویسی ده که م، به لام وه زورناساییه بگره له گه ل ناخ تیکه ل بووه، به لام نیستا مال وه مان ریگره نایه لیت شهو کاره بکه شه شه کچه باسیلی له وه کرد: چونکه کچین زورچاومان له سه ره به حکومی شهوه له کومه لگه یه کی شه شایه ردا دهرین بوی لای هندی که سی نارو شنبیر هه زمکردنی شهسته مه . فریشته وتیشی: چونکه له ناخا شه بیز که یه خولقاره، بروانکه م دهستی به ردار ی بیم، به لام په رنگه نیستا نه توانم به رده وام بم .

یه کیکی تر له وکچانه ی که چنن هه فته یه که له مو به رده ستیان کیشایه وه له کاری روژنامه گری به ناینده ی راگایانن: شهوه چونکه ثا فرته تان هه موو زور لیکمان به رامبه دهریت، ریگه نادریت بیروپاکمان دهره یین . شه وکچه که پیشتتر هه ره شه ی لیکراوه زیاتر دواو وتی: به ته نها له بهر شهوه شهوه یی که یی پاستم نویسیو له یه کیکی له روژنامه کاند، هه ره شه ی شهوه یان لیکردم واز له وکارم بینم، وتیشی: به ته نها نیم له وپاره دا دهیم، به لکو هوروی تریش هه ن که ناتوانن به رده وام ب، وهک پیشتتر وتم ناگادار کراوم گه ریتو واز نه هیتم دهرمقیینن، شه مش به شهومنی وناو شنبیری خه لک دهره خا که ناتوانن به رامبه راستیه کاند بووه ستنه وه به ر